

Bạch Ngọc Thanh Lan

Năm Bính Thân lại đến, mùa Xuân đã đến với quê nhà, còn bên Canada nơi tôi cư ngụ vào tháng 2 là giữa mùa Đông. Năm nay khí hậu không lạnh như những năm về trước. Hoa tulip và cây hoa đào Nhứt sau nhà khoe hương sắc, báo hiệu mùa Xuân sắp tới. Thành phố Vancouver, BC, Canada năm nay lượng mưa rất nhiều, một tháng mưa trên 20 ngày làm cho con người thiếu cảm hứng và hơi mệt mỏi.

Trong bài Thu Tình Lan kỳ trước, tôi có đề cập đến giống lan *Dendrobium smilliae*, mà tôi đặt mua từ nhà vườn Ten Shin Gardens bên Đài Loan, họ đem qua Canada giao cho tôi, nhân dịp triển lãm hoa lan cuối tháng 10-2015 tại thành phố Langley, BC, Canada. Nên kỳ này tôi chọn giống lan *Den. smilliae* để đặt tên Bạch Ngọc Thanh Lan cho bài viết. *Den. smilliae* đồng danh: *Callista ophioglossa* (Rchb f.) Kuntze 1891, nơi mọc Queensland, Papua New Guinea, ở độ cao tối đa 600 mét, mọc trên thân cây. Thỉnh thoảng cũng tìm thấy mọc trên kẽ đá, thân cao khoảng 50 cm, đầu nhọn như mũi mác, thân có lớp màng mỏng bao bọc, lá xanh đậm giữa có lằn. Cách trồng mùa Đông không bón phân và bớt tưới nước, hoa nở từ mùa Đông cho đến mùa Xuân, hoa to 1 ½ đến 2” (2 inch), 1.5 đến 3 cm, hoa bóng loáng nở từng chùm giống như quả bóng.

www.orchidspecies.com

titiorchids.com

Sở dĩ tôi đặt tên Bạch Ngọc Thanh Lan, vì hoa màu trắng tôi chọn chữ bạch ngọc, nhụy hoa màu xanh tôi chọn chữ thanh, thuộc loài phong lan tôi thêm chữ lan. Giống lan này tôi thấy có tới ba màu, trắng, hồng và vàng, nếu màu hồng thì dùng tên Hồng Ngọc Thanh Lan, còn màu vàng dùng tên Hoàng Ngọc Thanh Lan, các màu khác nhau nhưng nhụy hoa vẫn màu xanh, nên chữ thanh lan vẫn giữ nguyên. Đây là tên theo hình dáng của hoa, nếu quý vị nào có chọn tên nào khác bổ túc thêm, đây là từ ngữ Hán Việt, tôi cũng rất tiếc là Bạch Ngọc Thanh Lan không mọc ở quê hương Việt Nam mình.

Năm nay chậu lan *Dendrobium hancockii*, của tôi lấy làm lạ là ra hoa lác đác suốt năm, mùi thơm ngọt ngào, lan rất thích nắng, mùa Đông tôi phải để gần cửa sổ phía nam. Trước đây tôi thấy tên Việt: Trúc Đen hơi mộc mạc, nên tôi có viết một bài, và đặt tên Huyền Trúc Lan,

theo từ ngữ Hán Việt, để góp phần làm phong phú thêm cho hoa lan Việt Nam. Bây giờ tôi không đụng tới, vì lỡ đặt tên Huyền Trúc Lan nên tôi gọi như vậy cho riêng cá nhân tôi, theo tôi không quan trọng, con người cũng có nhiều tên, cha mẹ đặt, tên hàng xóm đặt và tên bí danh, hoa lan cũng không ngoại lệ, nhưng tôi lại thích tên đẹp để đặt cho một loài hoa. Huyền Trúc Lan mọc ở VN, và phía Nam Trung Quốc, tôi không rõ ngoài tên khoa học, các

nước Trung Quốc, Đài Loan họ đặt tên riêng là gì? Để khi nào gặp Matthew bán lan người Đài Loan tôi sẽ hỏi.

Huyền Trúc Lan là giống lan quý hiếm, hoa màu vàng lâu tàn, thân và lá rất đẹp giống như bụi trúc thu nhỏ lại. Năm 2014, tôi về VN vào dịp tết, ra khu nhà thờ Đồng Tiến, tôi thấy anh sáu Kỳ Lan có đem ra bán. Giống dễ trồng, mùa Đông vẫn tưới nước, nhưng đợi đến khô mới tưới, để tránh lan bị thối rễ, ở Canada mùa Đông lạnh nên trong nhà phải mở lò sưởi, chậu lan mau khô nên phải tưới thường xuyên.

Cây lan *Dendrobium spectabile*, tôi cũng mua từ Đài Loan họ đem qua Canada bán, vào tháng 3-2014 với giá 45 dollars Can, một bụi được bốn thân, đến nay ra thêm được hai cây. *Den. spectabile* rất thích nắng, nếu thiếu nắng khó có thể ra hoa. Đây là giống lan quý hiếm, khi mua tôi giả vờ hỏi người bán lan sao giá đắt quá vậy? Người bán lan nói lan rất quý hiếm nên giá phải cao hơn các loại khác.

Trước đây tôi có viết một bài đặt tên Thiên Tranh Kỳ Hoa, hoa hình dạng màu sắc rất độc đáo, như bức tranh thiên tạo, màu sắc có chút huyền bí. Chơi lan tốn rất nhiều tiền, cứ mua trồng thời gian chết mua cây khác, ghìen lan không khác nào như những người ghìen thuốc phiện, ngoài trừ già không còn hơi sức mới từ già nằng lan.

jpgmag.com

*Nàng lan duyên dáng lạ thường.
Đem về anh để trên tường ngắm em.*

Cuối tháng 10-2015, tôi đi dự triển lãm hoa lan. Tôi gặp bà Betty, người Canadian da trắng, trước đây bà có vườn lan trên 10 ngàn chậu lan. Thỉnh thoảng tôi lái xe xuống vườn lan của bà, xem lan cho đã mắt. Có những giống lan tôi thích hỏi mua bà không bán, có đôi lúc bà cho giá chậu lan 500 dollars Can, để cho tôi đừng đụng tới. Thấy bà tưới nước ướt cả quần áo rất tội nghiệp, tôi nói với bà nếu ở gần đi làm về, hay cuối tuần tôi đến đây phụ bà tưới nước. Mấy năm gần đây bà đã ngoài 80 tuổi không tưới nước nổi vườn lan lớn như vậy, đành phải bán nguyên vườn lan cho người khác. Thấy bà từ xa, tôi chạy lại hỏi Betty bà có khỏe không? Nhà bà còn chậu lan nào không? Bà lắc đầu và thốt lên: già quá rồi, tôi rất tội nghiệp cho bà, và nghĩ con đường này mình sẽ tới.

Nhưng tôi ngoài chơi lan còn hai sở thích khác là sưu tập đồng hồ, và thỉnh thoảng viết vlog cổ. Đồng hồ mua đi bán lại, không chung tình như hoa lan, nên chỉ đeo một chiếc Vacheron Constantin, còn mấy chiếc Rolex và Omega để dành bán tiếp. Về đồng hồ tôi biết rành hơn hoa lan nhiều, tất cả tên và máy đồng hồ, từ đồng hồ danh tiếng như đến thứ hạng nào tôi đều biết hết. Khi nào rảnh rỗi, tôi viết một bài nói về đồng hồ đưa lên trang nhà Facebook. Còn về viết vlog cổ thì lại khác, có khi một tháng tôi sáng tác tới tám bài vlog cổ, có khi cả tháng không viết bài nào. Vì phải đòi hỏi cảm xúc, không có cảm xúc giống như người lái xe đi dạo, không biết nơi nào mình đến, lời văn sẽ khô khan.

www.watchaholic.com

Cuối tuần tôi thường ra tiệm cà phê Starbucks uống với mấy anh bạn, nói chuyện về quê hương, thời sự và ngôn ngữ văn hóa, như là ở VN. Anh Thành cùng quê đưa ra từ ngữ đảm bảo và bảo đảm, anh nói người Bắc dùng đảm bảo, còn người Nam dùng bảo đảm đúng hơn. Tôi trả lời từ nào cũng đúng vì đồng nghĩa, tôi nói ngôn ngữ diễn tả để cho con người hiểu nhau, nhưng từ ngữ cũ sẽ bị biến mất theo thời gian, để thay thế từ mới hơn. Tôi có trao đổi với anh Thành rằng gần đây tôi có thấy một số người dùng từ ngữ tự sướng, từ này trước đây nghĩa khác, bây giờ lại hiểu theo nghĩa mới ví dụ người tự chụp hình đưa lên trang Facebook, họ gọi là tự sướng. Thật là không sao hiểu nổi!

Văn hóa suy đồi thì từ ngữ theo lối tiêu cực, còn ngược lại từ ngữ sẽ phát sinh theo lối tích cực. Trước 75 người miền Nam dùng từ Hán Việt nhiều, bây giờ nhiều giới trẻ không hiểu. Có cậu trai tuổi đáng con tôi, từ VN qua làm chung hăng. Cậu ta đã học tới bậc đại học nhưng nhiều câu thơ tôi phải giải nghĩa cậu mới hiểu. Mới đây nghe nói chính phủ VN định bỏ môn sử, tôi không biết tương lai dân tộc Việt đi về đâu. Người Việt mình dùng Hán Việt cả ngàn năm, nhưng nước VN không bị Trung Quốc đồng hóa, cũng giống như nước Nhật Bản, văn hóa chữ viết họ vay mượn của Tàu, nhưng người Tàu lại sợ người Nhật. Người Do Thái cùng ngôn ngữ với một số nước Á Rập, dân số và lãnh thổ nhỏ bé, nhưng các nước lân bang phải khiếp sợ Do Thái. Khi còn ở VN tôi thấy người Tàu họ qua VN trước đây, làm ăn

khám khá hơn người Việt bản xứ, khi ra xứ người tôi thấy người Do Thái mới giỏi, như gia đình Rothschild gốc Do Thái tài sản có trên 500 trillions (500 ngàn tỷ) bằng phân nửa tài sản thế giới cộng lại, kinh tế tài chánh, y tế, viễn thông ở Mỹ đều là người Do Thái nắm. Còn người Trung Quốc ngày nay làm ăn theo kiểu “bóc lột”, từ cổ chí kim không có quốc gia nào tham lam như TQ mà lãnh đạo thế giới được, ngược lại nước TQ sẽ bị phân hóa và đưa tới nội chiến không xa đâu.

Tôi bàng hoàng khi hay tin chú Bảy Bá tức soạn giả Viễn Châu vĩnh viễn ra đi ngày 01-02-2016, chú sinh tháng 10 năm 1923 Quý Hợi, tại làng Đôn Châu, huyện Trà Cú, tỉnh Trà Vinh. Lúc nhỏ chú rất mê đồn ca tài tử. Ông xã Cự người cùng làng có rước ông thầy dạy đồn tranh từ Bến Tre, đến xã Đôn Châu để dạy cho ông. Lúc đó chú bảy Viễn Châu đứng bên ngoài cánh cửa nhìn và học lóm, còn ông xã Cự học trước quên sau nên thôi chí, nên tặng cây đàn lại cho chú bảy.

Chú kể lại với tôi rằng lúc chú 16 tuổi, bác hai Cang trong làng làm lễ tân hôn, nhà bác rước đồn ca tài tử về giúp vui trong ngày cưới. Còn chú bảy Bá lúc bấy giờ nổi tiếng về đồn tranh trong làng, chú đứng bên ngoài nhìn vào, không ai mời chú tham gia, trong lòng nao nao buồn tủi, kể đến đây chú dặn tôi:

“Khi nào mày cưới vợ cho chú biết, chú sẽ dẫn một số nghệ sĩ xuống quê ca một đêm, chú nói tiền xe chi phí chú lo hết, mày chỉ lo ăn uống thôi, để có dịp tao phục hận, lúc tao còn trẻ anh hai Cang cưới vợ không coi tao ra gì.”

Tôi lấy vợ vào đầu tháng 03-1977, lúc đó tôi có bàn với ba má tôi về ý kiến của chú bảy Viễn Châu. Ba má tôi ngại đường xá xa xôi, lúc bấy giờ kinh tế khó khăn không được như bây giờ, nên không cho chú hay. Khi cưới vợ xong tôi dẫn vợ tôi lên Sài Gòn ra mắt chú, khi ngồi uống trà, chú trách tôi hết điều và tôi chỉ còn biết giải thích với chú là lúc đó vợ tôi mới 20 tuổi, lần đầu tiên gặp mặt soạn giả Viễn Châu vợ tôi cũng hơi bẽn lẽn. Chú kể tiếp cho vợ tôi nghe lúc tôi còn nhỏ:

“Sau hiệp định đình chiến Geneva, anh ba “ba tôi” bị người ta nghi anh là Việt Minh nằm vùng, định bắt anh, anh phải lên Sài Gòn lánh nạn, chị ba bông bé Thái Hòa (tức là tôi) lên đây thăm anh ba, nó khóc suốt đêm không ai ngủ được, hồi còn nhỏ nó để đầu 3 vá (để chỏm).”

Còn ý nghĩa nghệ danh Viễn Châu, chú bảy Viễn Châu có người anh tên Huỳnh Thanh Tông là Việt Minh bị Tây bắt, chú sáu Tông cũng biết tiếng Pháp, nên tụi Pháp định thả. Ông quận Tốt làm quận trưởng quận Trà Cú lúc bấy giờ, nói với Pháp là Huỳnh Thanh Tông là Việt Minh, và Pháp định ngày đem chú sáu Tông ra xử tử. Chú biết mình sắp chết nên viết thư tuyệt mệnh bằng 6 câu vọng cổ, rồi chú treo cổ tự vẫn. Sau đó chú bảy Viễn Châu căm thù với ông quận Tốt, và chú thề không về quê hương Đôn châu nữa. Chữ Viễn có nghĩa là xa, chữ Châu có nghĩa là quê hương Đôn Châu, nên chú lấy 2 từ ghép lại thành Viễn Châu để làm nghệ danh, còn danh cầm đồn tranh bảy Bá cũng là tên của chú. Sau khi chú sáu Tông chết soạn giả Viễn Châu có viết 6 câu vọng cổ tựa Biệt Cổ Hương. Bài hát này trước 75 ở dưới quê tôi có nghe nhiều người ca, tôi chỉ còn nhớ 2 câu thơ lục bát trong bài hát.

*Đôn châu tôi chẳng về đâu.
Đừng ai nói lại nhịp cầu đau thương.*

Tôi nhớ thập niên 60 không rõ năm má chú mất, chú bảy Viễn Châu nhờ ba tôi lo đám tang giùm. Chú về tới thị xã Trà Vinh rồi quay lại Sài Gòn, chỉ có thím bảy Viễn Châu và Trương Thanh Phong là con trai trưởng nam của chú về quê chịu tang. Trương Thanh Phong là anh của nhạc sĩ Trương Minh Châu.

Năm 2014 lần đầu tôi về VN ăn tết, tôi có hỏi nhạc sĩ Trương Minh Châu về bài vọng cổ Biệt Cổ Hương. Châu nói em không biết để em hỏi lại ba em. Nay hay tin chú mất tôi viết đôi chút về chú mà trong lòng ngậm ngùi, biết con người sanh ly tử biệt, không ai tránh khỏi, chú ra đi trăm năm sau khó tìm ra được một Viễn Châu thứ hai. Chú có bộ óc thiên phú, chỉ ngồi uống cà phê với tôi tại đường Nguyễn Cảnh Chân, vừa uống vừa nói chuyện vừa viết vọng cổ, sau khi hết cỡ cà phê là chú sáng tác xong bài vọng cổ, chú luôn luôn có cảm xúc thật là dồi dào.

Năm 2014 tôi về VN và đến gặp chú, tôi ca bài tôi mới sáng tác cho chú nghe, chú nói tao thấy không được rồi đó, nhưng ca tiếp đi. Ca xong chú chỉ sửa lại nhịp 16 và ít chữ trong câu 1, tôi giựt mình và thán phục chú, tôi mới hỏi chú vậy soạn giả Loan Thảo viết cũng vậy đó, chú trả lời họ chỉ viết vậy thôi, chớ không vô khuôn khổ của vọng cổ.

Năm 2014 chú có nói với tôi chú sắp về quê ăn bánh ngấm trắng. Năm 2015 tôi gặp chú lần cuối vào ngày 01-05-2015, chú kêu tôi đừng về sớm ở lại nói chuyện với chú. Sẵn dịp tôi thâu 12 bài vọng cổ trong phone tay, tôi mở ra cho chú nghe khoảng 5 bài để chú góp ý, chú không chê bài nào hết, mà chú khen bài Dáng Xưa nội dung hay, còn bài Nữ Hoàng Sân Khấu chú nói có tình tự dân tộc.

Ngày 02-02-2016, tôi viết một bài vọng cổ tựa Viễn Châu Nghệ Sĩ Tài Hoa, sau đó tôi gửi tặng cho con chú là nhạc sĩ Trương Minh Châu.

*Viễn Châu thiên thu vĩnh biệt.
Trăng vàng nhỏ lệ tiếc thương người.*

Tôi đang sở hữu bụi lan *Dendrobium wardianum*, tên Việt: Hoàng Thảo Ngũ Tinh, hai năm trước đây tôi mua của nhà vườn Ecuagenera co. Ltda. từ Ecuador đem qua Canada bán. Mùa Đông năm nay nở được hai chiếc hoa, tuy khiêm tốn nhưng có còn hơn không, hoa có mùi thơm dịu. Đang thất nghiệp ở nhà cứ đi qua đi lại, ngắm hai chiếc hoa toong teng thấy cũng vui và hạnh phúc. Lần đầu tiên tận mắt thấy màu sắc của hoa đẹp thật, cây Hoàng Thảo Ngũ Tinh

giống của quê hương Việt Nam, mà ngược lại nhà vườn xứ Ecuador đem qua bán. Tôi thấy vườn lan của chị Phạm Hảo cũng có Hoàng Thảo Ngũ Tinh, khi mua về tôi buộc vào miếng gỗ bà xã tôi nói: “*Lan gì mà không có lá em nhìn không thấy đẹp.*” Tôi trả lời: “*Khi ra hoa em thấy sẽ mê, đẹp như nàng tiên hay cô gái xuân thì.*” Theo tôi Hoàng Thảo Ngũ Tinh, là một trong những loài *Dendrobium* cho hoa đẹp nhất. Tôi xin làm bốn câu thơ để tả cái đẹp của hoa:

*Đong đưa sắc đẹp nghiêng thành.
Môi hồng má phấn không đành rời xa.
Hoa chi điểm lệ ngọc ngà.
Ngắm hoài không chán thật là dễ thương.*

Hoàng Thảo Ngũ Tinh là một giống lan dễ trồng, thích nước, mùa Đông vẫn phải tưới ít nhất hai lần trong tuần. Vì tôi trồng trên miếng gỗ hơi nước thoát nhanh hơn trồng trong chậu, chỉ tưới ít hơn *Dendrobium falconeri* mà tôi đặt tên Liễu Trúc Lan, màu sắc của hoa hơi giống nhau. Liễu Trúc lan vẻ đẹp sắc sảo, còn Hoàng Thảo Ngũ Tinh vẻ đẹp quyến rũ. Hai nàng tiên này đều mọc tại quê hương Việt Nam, riêng nàng tiên Liễu Trúc Lan hơi khó trồng, đòi hỏi khí hậu thích hợp và nước tưới, hay từ già chúng ta ra đi, người đời thường nói hồng nhan bạc mệnh là vậy.

Tôi xin tạm dừng bút, chúc các bạn nơi xứ người mùa xuân ấm áp bên chậu lan tuyệt đẹp, còn bên nhà có nhiều hoa lan đua nở.

Vancouver, BC, Canada, tháng 02-2016.

Trương Thái Hòa